

Klassiska noveller Nr 56

Julius Regis:

Vesslan

Klassiska noveller 56.

Julius Regis Regis

– Vesslan.

Återutgivning av text från 1930

av Julius Regis Regis

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-658-7

Copyright © 2025 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.

Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

När han kliver av båten till skärgårdsön ser han fram emot några veckors härlig semester.

En ung lokal pojke hjälper honom med att bära väskan.

Men när pojken får veta att mannen hyrt rum hos fiskar Bengt blir han nervös.

Pojken berättar nu att han sett gubben mörda sin egen bror men inte vågat säga något.

Den här texten skrevs av den svenske författaren Julius Regis (1889–1925).

Han var mest känd för sina deckare om den brottsbekämpande journalisten Maurice Wallion vars äventyr oftast utspelar sig i Stockholm.

Trots att Julius Regis var en av Nordens mest populära författare så är mycket litet känt om hans liv. Det har därför uppstått en rad myter, bland annat att han skulle ha varit en puckelryggig dvärg. Författaren debuterade med en novell år 1910 och hans första deckare, "Blå spåret", gavs ut 1916. Under sin korta karriär skrev han totalt 16 böcker och ett stort antal noveller.

Den här texten publicerades ursprungligen år 1930 i novellsamlingen "Sanningen om Cro-Cro. Jul. Regis' sista noveller" med titeln "Vesslan – en historia från Stockholms skärgård".

Vesslan

– en historia från

Stockholms skärgård

Den här texten publicerades ursprungligen år 1930 i novellsamlingen "Sanningen om Cro-Cro. Jul. Regis' sista noveller" med titeln "Vesslan – en historia från Stockholms skärgård". Författare till texten är Julius Regis Regis (1889–1925).

I.

Vattnet blev grumligt och tjockt, där den vita sommarbåten backat ut; vågorna kastade sig skummande upp mot sundets steniga stränder, medan ångaren långsamt försvann bakom udden. Jag stod ensam kvar på bryggan med min kappsäck i handen. Jag såg mig villrädig omkring; detta var alltså den plats, där jag skulle tillbringa min semester. En obestämd känsla av misräkning kom över mig.

Skärgårdsnaturen är alltid skön, men det var något med denna avsides belägna ö, som genast ingav mig ett obestämt, obeskrivbart intryck av obehag. Själva sommarvinden var kall, tycktes det mig; ett och annat träd hade gulnat; de små åkrarna lågo i träde — svarta, skrovliga, vresiga. Dikena voro fulla av tistlar och nässlor. Utmed

stranden hukade en bedrövlig rad av alar — murknade, sönderbrutna och fula. Deras fantastiska rötter kastade slingor över sanden, som var grov och uppblandad med snäckor, träspillror och torr tång. Och utanför glittrade vattnet, gråstruket av en stadig blåst. Över alltsammans en sol, vilken icke förmådde annat än skänka hela nejden ett hårt, säreget skimmer, som bådade höst. Det kom för mig en vision av månlysta höstnätter med stormen genom sundet och svarta benrangelsskuggor från de avlövade alarna. Om man kan fatta antipati för döda ting, så var det förvisso en sådan känsla, som intog mig, där jag stod i ensamheten. Jag lider sedan barndomen av ytterligt känsliga nerver, och en följd härav är den, att min känslighet för omgivningen är otroligt uppdriven. Den nedanstående berättelsen må vara eller icke vara en spökhistoria (något som jag lämnar till läsarens bedömande); jag kan i densamma endast lämna en framställning av förhållandena, såsom jag såg dem. Många torde anse att jag lägger alltför stor vikt på småsaker. Dock — denna min svaghet har sina grunder, vilka det ej står i min makt att hjälpa.

Jag svepte rocken tätare omkring mig och begynte gå uppför strandbacken. Jag fann det något besynnerligt, att ingen kommit mig till mötes. I samma ögonblick upptäckte jag en pigg, femtonårig gosse, som med metspö och maskburk i handen närmade sig på bara, bruna ben längs sjökanten. Då han varseblev mig, stannade han och började på landsbarns älskliga sed att stirra på mig.

— Hör du, min vän, sade jag, här har du en femtioöring. Den får du, om du bär min kappsäck till fiskar Bergs stuga.

Dessa ord syntes göra en säregen verkan. Mekaniskt och med synbar tvekan tog han mitt bagage och stoppade slanten i fickan.

— Me — menar herrn verkligen, att jag skall gå med den här till

gubben Berg?

— Ja visst! sade jag. Kila på bara! Utan att spilla ett ord vidare lomade han av, och jag följde honom. Likväl tycktes en viss upphetsning ha gripit honom, han var röd och varm och kikade ofta under lugg på mig. Vi gingo igenom en grind och förlorade så sjön ur sikte. Här uppe var det varmt och lugnt. Det doftade av barrskogen, gröna ormbunkar stodo i klungor, och smultron lyste röda och vackra. Långt borta ropade göken — det var södergök. Jag drog ett djupt andetag — härliga fria natur! Jag kände, hur nerverna slaknade och hur kallt och stilla det blev i den brännande hjärnan. En ekorre skuttade brådslande över vägen och försvann med en rädd sidoblick upp i en gran. Den tjocka barmattan förtog ljudet av våra steg.

— Är det herrn, som skall bo hos gamle Vesslan? frågade pojken plötsligt.

— Vem är det du kallar så? gav jag till motfråga.

Pojken sneglade på mig. — Gubben Berg på udden förstås! svarade han.

Jag jakade.

— Hur länge tänker herrn bo där då? fortsatte han.

Jag svarade att jag tänkt stanna där en månad. — Om herrn står ut ja! viskade min ledsagare med en blinkning.

Jag rynkade ögonbrynen och frågade barskt, vad han menade. Å, han menade förstås ”inge särskilt”. ”En besynnerlig början till ett samtal”, tänkte jag; vi gingo ett stycke under tystnad.

— Han hade en bror, började han därpå, men den dog den! Det är två år sen nu.

Det är svårt att beskriva den min, som hans ansikte bar, medan han yttrade detta. Den uttryckte på en gång stolthet över att besitta

en viktig hemlighet, fasa över densamma och begär att omtala den. Det började ila i mina nerver: det dunkla i pojkens antydningar oroade mig. Själva hans ton hade något särskilt i sig, något som jag annars kanske funnit löjligt men nu fann nästan hemskt.

— Dom säger, att han går igen, fortsatte pojken. Hon, Eriksson-skan i byn, såg honom förra hösten och flera andra. Och gubben Berg själv är så pass konstig, så det ...

— Du vill väl inte få mig att tro på spöken, sade jag. De där dumheterna kan du behålla för dig själv.

— Ja, om inte herrn tror så, mumlade pojken. Men när jag själv såg, hur brodern dog. Det var just vid den här tiden, som han blev mördad.

Jag ryckte till — detta började se ut som allvar. Jag grep honom i armen och sade så lugnt jag kunde: — Säg ut, vad du menar! Var det mord? Vem begick det?

— Vesslan! svarade han lågt och såg sig omkring med ögon, som voro vilda av denna fasa, vilken endast det okända kan frambringa. Jag kunde för ögonblicket icke betvivla sanningen av hans meddelande, så naturligt trovärdig föreföll han. Jag tänkte på den vän till mig, som hade vistats hos Berg två somrar där förut och på det varmaste rekommenderat mannen åt mig. Enligt hans utsago var Berg visserligen en tystlåten och tungsint men hövlig och vänlig person, höll sin stuga i yppersta skick och var själv ren och snygg. Dessutom hörde han till de så kallade läsarna. Brodern hade han icke sett, emedan denne först på hösten hemkom från en långseglats, men beskrevs han som en i hög grad sympatisk man. I betänkande av det ohyggliga i gossens anklagelse kunde den ej annat än uppväcka tvivel hos mig.

Dock — man framslungar icke en sådan beskyllning utan grun-

der. Halvt förgätna historier dök upp i mitt minne om ruskiga dåd och mörka hemligheter, som länsmannen och domaren aldrig fått veta: på dessa öar och skär, svåråtkomliga under sommaren, svåråtkomliga under vintern och bebodda av en inbunden och hätsk befolkning, kan mycket hända och händer även mycket, som aldrig kommit till den yttre världens kännedom. I ett ögonblick flögo de genom min hjärna alla dessa historier om mord och försvinnanden, brott och galenskap och jag kände mig böjd att sätta tro till pojken berättelser. Mitt sunda förnuft avvisade dem som rövarhistorier, men jag skulle bo hos Berg och ville känna honom. Följaktligen stack jag en slant i handen på pojken och bad honom förklara, vad han menade. Jag skulle nästan vilja säga, att han bleknat.

— Jag såg, när det skedde, sade han, jag och två andra pojkar. Vi voro ute med Östermans eka på kvällen och månen var uppe. När vi kom mittför Vesslans brygga, hörde vi någon komma springande i backen från stugan: det var bra nog mörkt, så att vi såg inte, vem det var, men han stod och flåsade under alarna vid bryggan. Vi höll på årorna, för vi undrade, vad det var, och då fick vi höra Vesslan skrika och svära i backen. Och sedan kom han raglande han också och sedan gick månen i moln, och de voro ända ute på bryggan bägge två och slogos. Vi satt alldeles tysta och rädda, medan de levde och trampade där ute på yttersta kanten. Vi kunde se något mörkt, som vacklade fram och tillbaka, och rätt som det var skrek Vesslan till: ”Där har du, din djävul!” Och när månen kom fram, hängde brodern över kanten, och Vesslan höll honom i strupen. Längre och längre bakut böjde han honom. Till sist såg vi skymten av ett vitt ansikte, och så föll han. Rätt i vattnet, herrn. Till botten, herrn — till botten som en sten!

Då pojken tystnade, frågade jag:

— Fick han straff för det där?

— Nej, han svor sig fri. Och vi pojkar tordes intet säga — då hade Vesslan dränkt oss med.

Jag skrattade till. Vad tre fantasirika pojkar hade trott sig se, behövde jag icke tro på. Historien var naturligtvis om icke lögnaktig så dock överdriven. Då pojken såg min klentrogenhet, blev han butter och sade:

— Herrn kan fråga vem som helst på ön. De begravde brodern söndan efter, och Vesslan svor på att han drunknat under ruset.

Jag skakade på huvudet: det hela föreföll osannolikt. Jag beslöt att icke ta historien för god utan vidare. Helt säkert hade det alltid färdiga ryktet misstagit sig och grundat en hel legend på några pojkars fantasier. Men trots detta förnuftiga resonemang kände jag mig ganska nervös.

— Skulle du kunna svära på det, som du nu berättat? frågade jag och såg skarpt på pojken.

— N-jaa — det vill säga — det kunde jag väl, svarade pojken med långa uppehåll mellan varje ord.

— Du är inte så säker i alla fall, tycks det, sade jag och kände vid denna tanke en verklig lättnad.

— Ja, skratta inte herrn, började pojken ivrigt.

— Nej för all del, men nu tala vi inte mer om den saken! högg jag av. Säg mig bara var Berg har sin stuga.

Pojken stannade vid en förfallen, med höga illaluktande nässlor omgiven stätta.

— Är det verkligen herrns mening att bo hos honom? utbrast han med en slags motvillig beundran. Jag nickade.

— Då får herrn ta sin kappsäck själv, för här är vägen till udden.

Därmed satte han ned kappsäcken och drog sig skyndsamt tillbaka med en skrämd blick inåt stigen, där solskenet rann ned i strimmor mellan löven, bildande runda guldsjöar på mossan. Han var snart försvunnen och jag hörde hans gälla vissling hastigt avlägsna sig.

II.

En kortväxt men smidig och senig gestalt skyndade emot mig över planen vid stugan, och jag anade, att det var gamle Berg. Han började genast ursäktas sig för att han ej kunnat möta vid bryggan och gav mig ett handslag med en kall och mjuk hand. Hans ansikte, ehuru knappast fränstötande, ingav mig genast en känsla — om sympatisk eller ej kunde ej genast avgöras. Hakan var kraftig och omgiven med en krans av rött, välvårdat skägg; håret var av samma färg och knollrade sig, lämnande en del av hjässan bar. Under ett par tofsar till ögonbryn blickade ögonen fram — litet närsynta och rinnande, ur stånd till en stadig blick, och följaktligen irrande hit och dit. Näsan var liten och passade icke i stycke med munnen, vilken var fyllig och något bred, avslöjande, när han talade, två starka men gula och sneda tandrader. Hyn var fräknig och ljusare än en lantbos och i synnerhet en fiskares plägar vara. I ansiktet fanns intet märkligt, och jag undrade inom mig, vad som orsakat öknamnet Vesslan. Först då han tagit min kappsäck och raskt gick över den med sågspån betäckta planen, i vars mitt tre krokiga, murknade stubbar stodo kvar, märkte jag, att hans gång hade i sig något tassande — jag vet intet bättre ord. Det var, som om han gått på en svikt: hela hans kropp deltog i rörelsen, och jag varnade, att hans steg voro absolut ljudlösa, även när han tram-

pade på en hög gammalt ris framför dörren. Solen begynte gå ned, och fiskarens skugga låg lång och svart över marken; då jag vände blicken mot väster, bländades jag av ett intensivt sken som återkastades av vattnet och kom mig att se röda fläckar, då jag sedan gick in i förstugan. Jag såg min värds blåa skjorta försvinna genom en dörr och följde honom. En doft av granris och kaffe slog emot mig. Genom ett fönster lyste skenet från väster, och jag iakttog, att rummet var rent och prydligt ehuru något lågt och mörkt.

I detsamma hörde jag min värd med sin lågmälda stämma bjuda mig att sitta ned vid kaffebordet, och jag märkte, att han stammade litet.

Det mörknade långsamt, och trots mina protester skyndade han att tända en lampa, vars gula sken småningom tillkämpade sig segern över den döende solens röda. Det susade i tallarna utanför — kvällsbrisen kom och mörkret. Inne i skogen lockade en kvinnoröst på boskapen.

Min värd satt tyst och orörlig på en stol utanför lampskenet, och samtalet flöt endast genom mina bemödanden någorlunda jämnt. Så småningom fick jag veta, att han var ensam i stugan, att en kvinna från byn lagade hans mat, att han slutat med fisket och levde på en liten pension från den tid, han var lots, jämte andra små upplysningar. Då jag slutligen bjöd honom en cigarr och vi begynte röka under väntan på den nämnda kvinnan, började jag känna mig hemmastadd. I det närgränsande rummet slog en klocka åtta darrande och spröda slag. Det var nu mörkt, och endast en svag ljusning syntes i väster, enär himmeln börjat betäckas av mörka moln.

Då det åttonde slaget hade upphört att vibrera, sköts plötsligt en stol tillbaka i köket. Jag såg förvånad på fiskaren, som mötte min

blick med ett sällsamt uttryck i sina ögon; han sade intet men hans mun var öppen. Långsamt och tungt gick det över köksgolvet och ut genom förstugan.

— Vem är det? frågade jag och reste mig. Fiskaren gjorde detsamma. Stegen hördes avlägsna sig genom ytterdörren. — Det var endast hon, som kokade kaffet, sade min värd. Naturligtvis! Så dumt av mig att bli upprörd av ett fotsteg. Strax därefter kom hon tillbaka, nu med lättare och hastigare steg, och började ett stökande och ett slamrande, som räckte ända tills det var tid att gå till sängs.

Följande morgons första ljusning väckte mig ur en orolig slummer, som fyllets av de mest hårresande drömmar. Ur stånd att somna igen i den ovana omgivningen steg jag upp och gick ut. Den rena, starka luften fyllde mina lungor. Jag steg långsamt utför en knakande trätrappa; gräset vätte mina fötter och det dröp av tallarna — ett moln drev bort mot väster, sökande den flyende natten. Till och med de eländiga alarna vid stranden sågo friskare ut. Jag gick ända ut på bryggan, vars plankor klappade upp och ned, då jag steg på dem. I djupet syntes otydligt en skog av tång, befolkad av oräkneliga löjor: jag såg ned i dunklet med en ofrivillig rysning.

Här var det alltså, som min värds broder fått sitt slut. Jag föreställde mig, hur vattnet stänkt upp på bryggan, då han föll, hur löjorna skrämde farit åt alla håll och hur han med det sista flyende medvetandet känt sjögräset svepa om huvudet. Och jag steg skälvande tillbaka.

Men brodern — den överlevande? Hade han verkligen under rusets lätt väckta vrede utdelat den ödesdiga stöten? Om gossens berättelse var sann — då var Berg en mördare, men den var i mina ögon ej bindande. Jag såg upp mot stugan: dess morgonklara konturer och

gula färg lyste kraftigt mot det djupa himlavalvet. Kanske, tänkte jag, låg där inne en man med kallsvett på pannan och feber i blodet, grubblande över ett ostraffat brott, stirrande med skrämnda ögon mot de dunkla vråna, lyssnande till ljud från det, som icke synes men som så väl, så ohyggligt väl förnimmes i mörka timmar. Kanske — men icke troligen! Att den mannen var i stånd att äga en dyster hemlighet trodde jag visserligen, men en hemlighet är icke nödvändigtvis ett brott. I vilket fall som helst, jag kunde icke döma honom, förrän jag förstått honom. Jag beslöt att studera honom — och detta icke så mycket på grund av intresse som fastmer ett slags fruktan.

Piskande gräset med min käpp gick jag långsamt utefter stranden, vars sand jag malde under fötterna. Solen begynte glittra över vattnet och det sved i de ovana ögonen. Först då jag kommit ut på yttersta spetsen av udden och klättrat över klinten, fick jag solen på ryggen och kunde nu på allvar njuta av naturens fullkomlighet. I detsamma snavade jag över två kolossala metspön och varseblev en neddragen panamahatt och ryggen av en vit linnerock. Med en ursäkt lade jag spöna till rätta, kastade en urskuldande blick mot linnerocken och gick vidare. Knappt hade jag emellertid gått några steg, förrän jag fick höra ett skratt och en röst, som sade:

— Vad tusan — tänker du inte hälsa på en gammal bekant!

I nästa ögonblick skakade jag hand med min vän författaren. Hans intelligentas ansikte var svartbrunt av sol och sälta, och hans min røjde hur belåten han var att träffa en tänkande medmänniska. Han samlade ihop en försvarlig mängd abborrar och lotsade mig sedan utan vidare med sin vanliga livlighet till sitt Tusculum. Jag vill icke trötta läsaren med att återgiva allt det prat och skratt, som nu blev en naturlig följd av mitt möte. Ehuru klockan icke var mer än

fyra på morgonen, började han duka upp en icke oäven frukost, som vi med aptit höggo in på, medan vi under ömsesidigt prat arbetade oss fram till en gemensam utgångspunkt för ett angenämt samliv.

Solen steg högre.

— Skål för en härlig eftersommar! sade författaren och höjde ölglaset. I morgon bitti vid den här tiden kommer jag och hämtar dig så ska vi segla till Furusund. Apropos — var bor du?

— Hos gubben Berg, sade jag.

Han satte hastigt ned glaset och stirrade på mig. — Bor du hos den göken? utbrast han.

— Vad är det? frågade jag. Har du något emot honom ?

— Nej bevars, sade han långsamt, men han ser ut som en förbannad skurk!

— Tycker du det! genmälde jag och försökte skratta. Har du hört några rykten om honom. — Nej, det hade han inte, men han hade sett honom och fattat stark antipati mot honom. — Och mitt omdöme är ganska säkert, det vet jag av erfarenhet, sade han. Jag förvånades.

— Jag måste bekänna, att jag i går fick höra ganska svåra rykten om honom, sade jag om en stund. Därmed berättade jag om mitt samtal med pojken. Då jag slutat, nickade min vän.

— Det tror jag honom om, sade han. Fast det är väl troligt ändå, att pojken ljuger: sånt där struntprat är skärgården full av. Men man kan aldrig veta.

Helt lättad tillade jag: — Själv kan jag icke finna något särskilt hos honom. Han är nog varken bättre eller sämre än andra.

Min vän skakade på huvudet. — I alla fall skulle jag inte vilja bo hos honom! utbrast han.

— Tror du på spöken då? frågade jag leende.

— Inte mer än du! svarade han envist. Det var inte det, jag menade, utan det, att den där fiskargubben ser ut som en förbannad skurk. Då brusto vi båda i skratt.

III.

Det var mig omöjligt att somna. Natten var full av ljud. Inåt byn hörde jag dansen gå i den varma lördagskvällen. — Det var skratt och tramp och handklaver. Jag var tacksam för de ljud av glädje och rörelse, som dämpade framträngde till mitt öra, ty jag fruktade den obrutna tystnad, som skulle efterfölja dem. Jag tänkte på den föregående natten, under vilken jag legat klarvaken, darrande i alla leder utan märkbar orsak, ända till dagningen. I tre nätter hade jag sovit lugnt, men nu blev det som förgjort. En beklämning, för vilken jag icke kunde göra mig reda, behärskade mig, så snart mörkret kommit och i synnerhet sedan jag slutit ögonen för att sova: jag, stora starka karlen, var mörkrädd som ett barn. Jag fann mig ligga och lyssna efter jag vet icke vad, dåsande till ett ögonblick och vaknande, upprätt i sängen med skjortan våt av svett. Om icke blygseln hållit mig tillbaka, hade jag knackat på min värds dörr för att få sällskap. Skulle denna natt och de följande bli likadana?

Hur var det Vesslan sade, hur föllo hans ord: "Jag hoppas, herrn sover gott och inte bryr sig om, om han hör något, Si, det är så mycket kny ute nu om nätterna!"

Jag ser ut på de långa, viftande trädgrenarna utanför och tänker slött på dessa ord: det är så mycket kny ute! Musiken slutar med en långt utdragen ton, och jag hör ett högt skratt på långt håll, manligt

och kvinnligt tillsammans. Sedan är det tyst, och jag förstår, att de dansande gått hem: dagen slutar tidigt på landsbygden. Väggeklockan i det andra rummet dallrar fram tio slag, och en fågel ändrar läge med ett pip och ett flaxande. Då vidtar tystnaden. Jag ångrar, att jag gått så tidigt till sängs och formar halvfärdig en tanke på att kläda mig och gå ut, då jag dåsar till och sluter ögonen.

Ögonblickligen kastar sig nattmaran över mig, jag kämpar och stönar, kastar och vrider mig. Slutligen sitter jag upprätt i sängen, uppskrämd, halvnaken och svettig. Det är nu, som jag börjar höra tystnaden! Höra den — höra den som ett mäktigt dån, men ett dån flera oktaver under de förnimbara tonerna. Den växer och växer, lakanen klibba vid benen, och jag känner en dov trötthet, som efter ett bad. Jag vänder mig mot väggen: då känner jag, att någonting i nästa ögonblick skall beröra min värnlösa rygg. Jag vänder och ser så hela fasan av mörkret och de båda fönstergluggarna. Jag sluter ögonen, men tvärsigenom ögonlocken förnimmer jag mörkret och de viftande träden. Så drar jag täcket över huvudet, tills hettan tvingar mig att kasta av det. Långsamt arbetar sig hjärnan dödstrött och jag börjar på allvar domna av.

Då flög jag klarvaken upp: jag hade hört ett ljud. Det kunde ha varit en suck, det kunde ha varit ett fotsteg — nog av, jag hade hört ett ljud. Ett ljud från andra sidan den dörr, som befann sig vid min huvudgård och vilken ledde ut till förstugan. Jag satt orörlig med ryggen mot väggen och såg med vidöppna ögon mot dörren, som jag nätt och jämnt kunde urskilja. Så tyst var det, att jag hörde mitt fickur ticka på bordet. Jag ryckte häftigt till — dörrhandtaget vred sig långsamt och ljudlöst nedåt. Jag väntade, att det efter en oändlig tidrymd skulle nå sin nedersta punkt. Under denna tidrymd koncentrerade

sig alla mina sinnen i ögonen. Då handtaget hängde lodrätt stannade det — intet skedde. Det förblev i detta läge, tills jag plötsligt erinrade mig, att dörren var låst. Klockan tickade. Därpå — långsamt, å, så långsamt gled handtaget upp igen och återvände till sitt ursprungliga läge. Då vek förtrollningen, och jag rusade upp, vred om låset och öppnade dörren. Förstugan var tom.

Någonting i hjärnan vägrade att göra tjänst. Jag hade sett låset röra sig, och nu var platsen tom! Hur jag kom in och fick dörren låst vet jag icke. Jag satte mig på sängen.

Här måste jag antingen ta det oförklarliga som sin egen förklaring eller också förneka mina sinnens vittnesbörd. Vad skulle härnäst ske? Det dröjde en stund, innan jag förmådde behärska mina nerver tillräckligt för att stiga upp och tända lampan. Hackande tänder av köld och nervositet, famlade jag efter en tändsticksask. Jag fick fram en sticka och skulle just draga eld, då jag tyckte mig ...

Jo, det var fotsteg. Sanden knastrade och det knackade på fönstret. Då föll en sten från mitt bröst, ty jag hörde min väns stämma:

— Är du vaken?

Jag kastade kläder på mig och slog upp fönstret.

— Kan du sova? fortsatte han. Han såg blek ut i månskenet. Jag kan det inte: det måtte vara åska i luften. Skönt att du var uppe: kom med mig så ska vi vaka ut natten. Jag har en god visky.

Jag var mer än villig. Utan att svara hoppade jag ut genom fönstret och tillslöt det sakta om mitt pinorum. Månen satt stor och gul på himlen, och molnbankarna skymde den med jämna mellanrum. Sjön låg blank ...

Denna sällsamma augustinatts timmar gingo säkerligen icke långsammare än eljest, och likväl tyckte jag då, att en oändlig tid mås-

te ha förflutit från det jag lade mig och tills solen äntligen gick upp. Läsaren må anse dessa ord såsom överdrift, men i så fall har han icke erfarit det ohyggliga tryck, den beklämning, som en åskfylld augustinatt kan göra på en människas och därtill en nervös människas sinne.

Jag tror, att icke heller min kamrat var oberörd. Eljest måttligheten själv, drack han i kväll tämligen grundligt, och tobaksröken tätade omkring oss, medan natten långsamt välvde om.

Jag beskrev händelsen med låset, som min vän åhörde med en misstrogen min.

— Är du säker på att du icke drömde?

— Det är svårt att efteråt skilja mellan dröm och vaka, svarade jag, men jag vill med visshet påstå, att jag var vaken, dels på grund av de många biförnimmelser, jag hade, dels på grund av att jag tämligen väl kan minnas hela tidrymden mellan låsets vridning och din knackning.

— I så fall var det gubben Berg! envisades författaren. Då jag tvivlade, framkastade han, att mannen möjligen vore sömngångare. Denna förklaring skulle också varit naturlig och enkel, om alla omständigheter understött den. Men vi äro sådana, att vi fordra en sällsam förklaring på en sällsam händelse. Liksom av en överenskomelse undveko vi båda ordet spökeri, fastän jag är säker på att vi hade det på tungan.

Så småningom övergingo vi till historien om broderns gengångare och därifrån till det övernaturliga i allmänhet. Min vän förnekade absolut dess tillvaro, medan jag, under intryck av vad som skett, lät honom tala utan att vare sig instämma i eller förneka hans påståenden. — Jag hämtar mina saker hos Berg i morgon — hos honom vill jag i alla händelser icke stanna. Kan du hysa mig här, är jag tacksam,

annars far jag in med morgonbåten. Det blir nog bäst. Det här är föga vila för mina nerver. Jag steg upp och gick fram till fönstret.

— Naturligtvis stannar du hos mig! sade min vän ögonblickligen.

Då vi åter lämnade författarens bostad, var klockan nära ett. En aning av ljus vid horisonten bådade dager men kunde icke skingra mörkret. Månen var på nedgående, och dess skiva jämte dess spegling i sjön skänkte ett överkligt dubbelskimmer åt allt. Stundom förmörkades den, och man kunde knappt urskilja handen för ögat. Luften var klar och sval. Under samtal gingo vi långsamt utesfater stranden, vände om udden och fingo fiskarens gula stuga i sikte.

Den låg till synes övergiven och halvt dold av tallarna. Under alarna nedanför låg skuggan tät och svart, och bryggan med båten avtecknade sig i svart och silvergrått.

Molnen betäckte nu nästan hela himlavalvet. En kornblyxt belyste dem ett ögonblick, där de hängde mörka och orörliga.

— Det blir åskväder! sade författaren. I detsamma stannade han.

— Det var besynnerligt, sade han, Jag skulle kunna svära på, att det står någon på bryggan! Jag såg ditåt, men kunde intet urskilja; mina ögon sågo tomma rymden. Nej inte där — ända ute på kanten, tillade han. Jag ryckte till.

Det som nu följde, kan jag knappast beskriva. Jag hade trott bryggan tom ögonblicket förut — men nu. Mina ögon sågo något grått och otydligt, dock otvivelaktigt en mänsklig gestalt; den stod orörlig, liksom sammanväxt med bryggan, och tycktes skåda ut mot den nedgående månen. Medan jag såg, kände jag, huru jag greps av en stark rörelse.

— Det är fiskaren, sade jag lågt och hörde min röst darra. Vi stodo en stund och vaktade på gestalten, men den ändrade icke ställning.

Det av spirituosan upphettade blodet bultade vid våra tinningar.

— Vi skola gå dit och se, sade min kamrat med hopbitna tänder. Vi gingo hastigt utan att märkas av mannen på bryggan längs sjökanten. Min kamrat, som var några steg i förväg, klättrade brådslande över gårdsgården och dök in bland alarna. Gestalten stod kvar. Då jag klättrade över, rev jag i min upphetsning loss en stör, som med ett brak gick av: mannen tycktes intet ha märkt. Medan jag klev på bland gräs och nässlor började jag få en kväljande visshet om att det icke var Berg, som stod där ute. Jag ville ropa på kamraten men han hade redan kommit fram på sanden och stod orörlig, blek som ett lik. Månen lyste mig rätt i ansiktet, då jag riktade blicken mot bryggan, och det dröjde en minut, innan jag kunde se och förstå. Gestalten var kvar, men månskivan lyste klart genom dess huvud och bröst, vilka avtecknade sig som ett flor mot den blanka skivan.

Min kamrat lutade sig framåt, som om han ville störta sig över spöket, men jag grep honom i armen, som darrade våldsamt. Hela den tid, varunder denna säregna hallucination — ty annat kunde det näppeligen vara — syntes, var kanske två minuter, och under den tiden rörde vi oss icke.

Omedelbart innanför bryggan togo alarnas skuggor vid. Det hördes ett brytande av kvistar, ett prasslande av löv mot kläder, och därpå sågo vi Vesslan störta fram barhuvad, iklädd endast skjorta och byxor. Hans ögon stirrade vilt — kanske sågo de blott ut mot sjön, men det tycktes mig, att även han såg, vad vi trodde oss se. Med ett språng stod han på bryggan, och vi sågo honom höja armarna med rop, som återstudsade från holmarna. Då gick månen i moln, och det blev svart.

Medan molnet passerade kunde intet urskiljas. Jag lyssnade, hål-

lande andan. Det kom ett steg, så ett till och sedan en plötslig rusning. En tung kropp föll och vattnet stänkte upp mot plankorna.

När månen åter dök fram var bryggan tom. Snubblande över fiskdon och åror, sprungo vi till stället. Det bubblade i vattnet, en hand gjorde några matta rörelser och Vesslans ansikte dök upp. Han uppgav ett kvävt skri och sjönk på nytt.

— Han måste komma upp igen! mumlade min kamrat och gjorde sig i ordning att hoppa i vattnet. Men mörkret kom igen och vi kunde endast lyssna. Vi hörde en bubbla brista, och om en stund kunde vi av vattnets rörelser förstå, att han åter kommit upp längre ut.

— Straffet ...

Ljudet av hans rop måste ha hörts upp i byn. Det slutade i en gurgling, och han blev borta — för alltid.

Fakta: Författaren Julius Regis

Namn: Julius Regis Regis.

Född: 20 juli 1889 (Stockholm). Död: 10 januari 1925 (Stockholm).

Föräldrar: Handelsresanden Axel Regis Petersson och Julia Sofia Petersson.

Han är en av de mest mystiska svenska författarna.

Trots att Julius Regis lästes av miljoner så vet vi än i dag inte om ryktena om honom är sanna.

Men en av de vanligaste myterna vet vi är fel: Julius Regis var inte en pseudonym. Hans riktiga namn var Julius Regis Regis.

I dag är det inte många som känner till den svenska deckar- och äventyrsförfattaren Julius Regis, trots att miljontals läste hans verk under både 1910-, 1920- och 1930-talen.

Ofta publicerades hans noveller och böcker under den lite kortare signaturen ”Jul. Regis”.

Det märkliga namnet har gjort att många trott att det här var en pseudonym. Han hette ursprungligen Julius Regis Petersson men bytte redan som 18-åring namn till det lite udda Julius Regis Regis.

Det var en tuff uppväxt för Julius. Pappan dog 1897 när han var

8 år gammal och efter några års studier vid Stockholms universitet hoppade han av för att försörja sin mamma.

Det var också nu som hans karriär i bokbranschen började, med ett jobb år 1909 som korrekturläsare hos förlaget P. A. Norstedt.

Redan året efter publicerades hans första novell, "Ett och annat om hemlig skrift, ABCD för amatörer".

Efter en stor succé med deckaren "Blå spåret" 1916 så sade han upp sig från sitt jobb och satsade på författandet på heltid.

Under sin rätt korta karriär hann han skriva 15 deckare och äventyrsböcker.

De flesta hade "problemjägaren" Maurice Wallion i huvudrollen. Regis skrev 8 böcker och 1 novellsamling om stockholmsjournalisten.

Julius Regis blev snabbt en av landets mest kända deckarförfattare och hans böcker trycktes i många upplagor. De översattes också till både danska, finska, norska, tyska och engelska.

Att han var populär är kanske inte så konstigt, han har beskrivits som "i absoluta toppskiktet av svenska författare av spänningslitteratur".

En viktig ingrediens i hans böcker är ny teknik. Det är fart och fläkt i nya flygplan och snabba bilar, samtidigt som mikrofoner och ny kriminalteknik är viktiga för intrigen.

Dåtidens läsare kände ofta igen delar av handlingen eftersom Regis ofta blandade in aktuella nyhetshändelser i böckerna. Det kunde gälla personer från ryska revolutionen, ockerhandlare från första världskriget, den blodiga ryssligan i Stockholm eller katastrofen då fartyget Per Brahe sjönk i Vänern 1918.

Författaren Regis var en av de första svenska författarna som an-

vände stora mängder äventyr och spänning.

Det förekommer ofta väpnade uppgörelser, biljakter, blodiga slagsmål och explosioner.

Att Julius Regis älskade action var kanske inte så märkligt eftersom han var en stor filmfantast.

Han var en av landets första filmjournalister och skrev för både "Filmvärlden" och "Filmjournalen". Han skrev också den första boken om svensk filmhistoria, "Filmens roman" år 1920.

Trots att han som en av de största svenska deckarförfattarna var rätt känd så höll han sitt privatliv extremt hemligt.

Han bodde i en lägenhet på Södermalm i Stockholm med sin mamma och hade vare sig syskon eller fru.

Det är i praktiken det enda vi vet om privatpersonen Julius Regis.

Vissa menar att han levde ett extremt tillbakadraget liv medan andra påstår att han var supersällskaplig.

Några årtionden efter sin död uppstod det plötsligt rykten att Julius Regis inte bara hade varit puckelryggig utan också mycket kortväxt.

Alltså en modern Quasimodo. De här fysiska deformiteterna skulle ha gett honom drivkraften att bli känd.

I biografen "Den skuggomhöljde Julius Regis" menar litteraturexperten Dag Hedman att det här troligen är myter.

– Bristen på faktisk information har givit upphov till fabrikationen av myter, skriver Dag Hedman.

Den 10 januari 1925 avled Julius Regis, bara 35 år gammal. På dödsattesten anges kronisk hjärtmuskelinflammation som dödsorsak. Det här kan ha orsakats av difteri, reumatisk feber eller medfött hjärtklaffel.

Trots att det är få svenskar som känner till Julius Regis i dag så lever hans verk kvar i de populära Beck-filmerna.

Författarna till böckerna om Beck, Per Wahlöö och Maj Sjöwall, hade båda Julius Regis som inspiration.

För Maj Sjöwall så var det framför allt Julius Regis sätt att skriva, och hans stil som var en förebild.

I en intervju har hon hyllat honom och sagt att ”språket är så rikt och roligt”.

För Per Wahlöö var det i stället den sociala kritiken som inspirerade. Julius Regis skrev bland annat ingående miljöskildringar från de nedgångna fattigkvarteren på Söder.

Om du är en riktig Beck-fantast så vet du också att Gunvald Larsson vid ett tillfälle packade ner Julius Regis-boken ”Blå spåret” i sin väska.

Nu kommer Bokförlaget Klassiska deckare att ge Julius Regis nytt liv genom att digitalisera alla hans böcker och noveller.

Författaren Julius Regis (1889–1925).